

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури імені
професора Олега Мішукова

КОНСТРУЮВАННЯ ОБРАЗУ СВІТУ У ВІДКРИТИХ ПРОМОВАХ
ГРЕТИ ТУНБЕРГ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка ІІМ курсу 202М групи
Спеціальності 035 Філологія (035.041 Філологія
(германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Освітньо-професійної програми
Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)
Кучеренко Катерина Романівна

Керівник Белехова Лариса Іванівна,
д. філ. н., професор, професор кафедри англійської
філології та світової літератури імені професора
Олега Мішукова факультету української й
іноземної філології та журналістики Херсонського
державного університету

Рецензент Маріна О.С., професор, доктор
філологічних наук, завідувач кафедри англійської
філології, перекладу та філософії мови імені проф.
О.М. Мороховського Київського національного
лінгвістичного університету

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗУ СВІТУ	8
1.1. Поняття «картина світу» у сучасній лінгвістиці.....	8
1.2. Кореляція понять «картина світу» та «образ світу».....	10
1.3. Дослідження мовної свідомості у сучасній лінгвістиці	13
...	
РОЗДІЛ 2. ВІДКРИТІ ПРОМОВИ ГРЕТИ ТУНБЕРГ ЯК ДЗЕРКАЛО СУЧАСНОГО ОБРАЗУ СВІТУ 24	24
.....	
2.1. Публічна промова та мовна поведінка Грети Тунберг.....	24
2.2. Поняття мовної тактики	26
.....	
2.3. Лексико-граматичні та семантичні особливості промов екоативісток.....	34
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ	46
ДОДАТОК А. Кодекс академічної доброчесності	46

ВСТУП

У будь-якому соціумі наступають моменти, коли відбуваються активні трансформаційні процеси, захоплюючі економічну, політичну, соціальну сфери і рішуче змінюють умови життя людей. Ці трансформації переходять і в сферу культури, яка істотно змінюється під впливом ряду факторів.

Будь-яка взаємодія людей в суспільстві завжди опосередкована будь-яким інструментом. Таким інструментом перш за все служать різні засоби комунікації, в тому числі і цифрові. Картина світу людини залежить від того, як саме здійснюється комунікація.

Для сучасного етапу дослідження картини світу як глобального явища характерний аспектний підхід, що знаходить відображення в плюралізмі дефініцій і типів картин світу на рівні наукових досліджень: наукова, етнокультурна, релігійна, художня та ін. В зв'язку з різноманітністю подій в окремому соціумі і в світі в цілому і визначальною роллю їх репрезентації в мас-медіа для життя окремого індивіда, соціуму і всього світового співтовариства можна говорити про існування медіа-картини світу.

Медіа-картина світу як результат впливу ЗМІ на індивідуальне і конвенціональне у свідомості забезпечує єдність символічного простору як на рівні окремого соціуму, так і світової спільноти. Той специфічний символічний простір, який не дано людині в безпосередньому сприйнятті і образ якого формується в його психіці опосередковано ЗМІ, пропонується називати медіа-простором. Медіа-картина світу дає людям можливість відчувати себе частиною

відносно єдиного медіа-простору і обмінюватися в цьому просторі символічними діями, так чи інакше розташованими на тимчасовій осі медіа-часу. Таким чином, медіа-картина світу виконує роль інтегруючої сили, спрямованої на консолідацію загальносвітового співтовариства і управління його життєдіяльністю.

В останні десятиліття сучасне суспільство отримує нові форми саморозвитку і самовираження за допомогою динаміки перетворення кібер і інформаційних технологій. Філософські, економічні, екологічні, політичні, побутові аспекти життєвого простору еволюціонують, мутують і набувають нового вигляду. Молоде покоління користується інформаційним прогресом, як ніхто інший, просуваючи в маси нові способи інтеракції і пропонуючи нові форми політичної участі. Інтернет рясніє онлайн-петиціями, дискусіями, політичними форум-майданчиками, постами в соціальних мережах, тематичними репостами, що представляють собою експресивні форми публічного вираження політичних поглядів.

Проаналізувавши мову виступу шведської екологічної активістки Грети Тунберг на саміті в ООН, присвяченому кліматичним проблемам, ми переконалися, що її тактика переконання побудована не тільки на використанні раціональних аргументів, але також на зверненні до емоцій і почуттів аудиторії. Лінгвістичний аналіз тексту промови засвідчує, що реалізовані мовні тактики Гретою Тунберг дозволили переконливо та емоційно імплементувати головну мету – звернути увагу суспільства на глобальні кліматичні зміни. З самого початку звернення Грети Тунберг до політичних лідерів ми усвідомлюємо її розчарування і глибоку стурбованість з приводу кліматичної ситуації в світі. Очевидно, що мету свого виступу вона бачить в прагненні переконати міжнародне співтовариство, від пересічних громадян до лідерів держав, прийняти серйозні заходи для захисту клімату і навколишнього середовища.

Грета Тунберг впевнено надає широкий діапазон аргументів, послідовних стратегій і логічних підходів, проте найбільшу переконливість її мови надає емоційний компонент.

Підводячи деякі підсумки, слід зазначити, що дослідження в цьому напрямку можуть бути продовжені. Нами розглядалася роль емоційної аргументації безпосередньо в публічному виступі на саміті в ООН, але не порушувалися інші жанри політичного дискурсу, наприклад інтерв'ю, дебати, переговори. Більш того, можливо виявити подібності та відмінності застосування емоційної аргументації в вищевказаних жанрах. Крім цього, предметом подальшого дослідження можуть стати й інші важливі види аргументації в політичному дискурсі. Вищевказані перспективи послужать ще більш поглибленим і корисним результатам дослідження в даній сфері лінгвістики.

Актуальність роботи. Сучасні лінгвістичні дослідження все частіше фокусуються на вивченні конструювання картини світу, що постає сукупністю уявлень і знань індивіда або окремої спільноти про навколишній світ зокрема. Глобальні екологічні зміни, розвиток науково-технічного прогресу впливають на усвідомлення світу, так само як і окремі політичні або громадські постаті, які своєю діяльністю можуть спричинити величезні трансформації в сприйнятті світу загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Наукову розвідку виконано у межах наукової теми кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова факультету української й іноземної філології «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (номер державної реєстрації 0117U003763).

Мета дослідження – виявити та схарактеризувати особливості створення образу світу, відображені у відкритих промовах найвідомішої екоактивістки XXI століття Грети Тунберг.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- окреслити теоретико-поняттєвий апарат дослідження;
- виявити лінгво-стилістичні засоби створення образу світу у промовах Г. Тунберг;
- визначити головні тактики, які реалізує Г. Тунберг у своїх промовах;
- схарактеризувати специфіку образу світу, що конструюється у промовах екоактивістки Г. Тунберг.

Об'єктом дослідження є образ світу, створений у відкритих промовах Грети Тунберг.

Предметом вивчення постають лінгвістичні засоби та комунікативно-прагматичні особливості створення образу світу у відкритих промовах Грети Тунберг.

Методика роботи має комплексний характер, який полягає у використанні загальнонаукових (узагальнення, індукція, дедукція) та емпірико-теоретичних методів (аналіз, синтез) – з метою огляду загального стану проблем, а також лінгвістичних методів й методик аналізу, що зумовлено метою та конкретними завданнями дослідження.

Матеріалом дослідження послуговували тексти промов Грети Тунберг, а також її відкриті звернення до суспільства на її сторінці у соціальній мережі Twitter.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у роботі здійснена спроба дослідити моделювання образу світу, створеного однією громадською діячкою, промови якої вплинули на світосприйняття у багатьох країнах світу.

Теоретичне значення наукової роботи. Результати наукового пошуку є внеском у розвиток дослідження картини світу, еколінгвістики та окремих аспектів лінгвопрагматики.

Практичне значення отриманих результатів і висновків зумовлюється можливістю їх використання у викладанні курсів з вивчення поняття картини світу, еколінгвістики.

Апробація роботи. Результати дослідження було обговорено на засіданнях кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова Херсонського державного університету, які були проведені в формі попереднього захисту розпочатого дослідження на етапах опрацювання й узагальнення теоретичної та практичної частин роботи.

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списків використаної наукової літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗУ СВІТУ

1.1. Поняття «картина світу» у сучасній лінгвістиці

Використання в науково-методологічному апараті досліджень такого термінообозначення, як «картина світу», «фізична картина світу», «наукова картина світу», «філософська картина світу», «релігійна картина світу», «природно-наукова картина світу», «мовна картина світу», «національна картина світу», «етнічна картина світу» і ін., обумовлено багатоаспектністю наукових підходів до вивчення об'єктивної дійсності, а також специфікою розгляду людини як суб'єкта пізнання дійсності, людини як носія певних уявлень, системи знань. Термін «картина світу», введений австрійсько-британським філософом Людвігом Вітгенштейн, професором Кембриджського університету (1939-1947 рр.), є фундаментальним і в філософському аспекті представляє специфіку людини і людського буття, взаємини людини зі світом, найважливіші умови існування людини в світі[12, с. 48-51].

У мовознавстві поняття «картина світу» з'явилося порівняно нещодавно. Однак думка про те, що мова – це не пряме відображення світу, а його творча інтерпретація в процесах суб'єктивного моделювання, що різні мови представляють різне бачення світу, була сформульована В. фон Гумбольдтом на початку ХІХ ст., який відзначав, що відображення всього життя народу, історії його матеріальної і духовної культури в живій мові народу і «мова є його дух, і

дух народу є його мова, і важко уявити щось більш тотожне». Оригінальна, власне лінгвістичне, тлумачення ідеї В. Гумбольдта про тісну злиття духовного своєрідності і будови мови народу отримали в працях А.А. Потебні, зокрема в навчанні про взаємодію думки і мови[10].

У сучасній лінгвістиці поряд з терміном «картина світу» активно функціонує поняття «мовна картина світу», пов'язане з ім'ям Лео Вайсгербера (1899-1985 рр.), який очолює неогумбольдтіанское напрямом в Німеччині. Поняття «мовна картина світу» в концепції Лео Вайсгербера, заснованої на ідеї ідіоетнічності мовного змісту і базується на понятті «мовна спільність», розвивалося в рамках діалектичної картини світу В. Гумбольдта: від уявлення мови і всього, що пов'язано з ним, як щось готового, завершеного, укладеного в терміні «ергон», до затвердження динамічної здатності мови - «енергейя» В. Гумбольдта. «Мова - одне з тих явищ, які стимулюють людську духовну силу до постійної діяльності» [11, с. 65].

Поняття «картина світу» і «образ світу» часто вживаються як синоніми, хоча для цього немає серйозних підстав. Картина світу - це наукове уявлення про буття. Образ світу - це сукупність знань особистості, слугують інструментом сприйняття [11, с. 68].

У практиці аналізу знань, що функціонують в суспільстві, інтенсивно використовуються поняття «образ світу» (ОС) і «картина світу» (КС). Ці поняття часто використовуються як синоніми або, принаймні, як близькі за змістом. Для такого зближення немає достатніх підстав.

Саме поняття ОС є в певній мірі аналогом поняття КС. Останнє було введено в філософії, а потім закріплено в методології науки і в окремих теоретичних дисциплінах. Поняття ОС і КС часто невибагливо вживається як синоніми, хоча вони не збігаються за своїм змістом і належать до різних понятійним парадигм: КС - це загально поняття, яке отримує теоретичне

тлумачення, наприклад, у фізиці, або в лінгвістиці, ОС - це частково методологічне психологічне поняття, на теоретичному рівні що використовується перш за все в психології сприйняття і в психолінгвістиці для пояснення сприйняття мови [24].

Сучасне життя поняття «картина світу» починається, ймовірно, з Гонорія Отенского (Honorius Augustodunensis), філософа і теолога, який жив в 1-й половині 12 століття. У філософському трактаті «Картина світу» («Imago mundi») він виклав суму знань з різних наук, сформовану на той час [14, с. 265].

Проблема КС уже в Новий час починає розроблятися в філософії у формі проблеми онтології як частини філософських систем, де конструюються уявлення про буття як про світі, не залежному від суб'єкта, що пізнає [13, с. 48].

Декарт вперше спробував показати, що онтологія як сукупність уявлень про КМ обумовлена наявним рівнем знань, продемонструвавши історичний характер (що змінюється в часі) будь-якої наукової «картини світу».

Гегель посилив цю точку зору, представивши логіку як вчення про буття, як «гносеологічну онтологію». За Гегелем, розвивається мислення - «пізнає себе дух» - це пізнавальна діяльність, що розгортається в часі за законами буття. Отже, дослідження розвивається мислення рівносильно дослідженню як форм буття, так і форм пізнання.

1.2. Кореляція понять «картина світу» та «образ світу»

Для наших подальших міркувань важливо визначити співвідношення онтології і гносеології, так як поняття КС досліджується в рамках онтологічного вчення. Якщо виходити з уявлення, що онтологія - це дане нам в пізнанні буття людини, т. е. пізнаний нами світ, то тоді, на думку Н. Матрошілової, «онтологія виявляє свою дійсну функцію в розвитку наукового пізнання: функцію

спеціально побудованого кошти, за допомогою якого дослідник «бачить» світ як деяку розчленовану цілісність, дану йому в певній системі філософських категорій».

Сучасні уявлення про КС, а також про «образ світу», сформовані А. Н. Леонтьєвим, пов'язані з ідеєю історичної мінливості, з ідеєю про обумовленість цих понять готівкою знаннями. Ця ідея отримала розвиток при запозиченні поняття КС в інші науки, наприклад, в лінгвістику, де сформовані такі деривати цього поняття, як «національна картина світу», «мовна картина світу» [1, с. 185].

«Національна (етнічна) КС» передбачає, що вона містить знання про світ, сконструйовані носіями певної національної (етнічної) культури, що здійснюють певний набір діяльностей для забезпечення побутування в своєму природному ландшафті.

«Мовна картина світу» - це уявлення про світ, знання про який у зовнішній формі зафіксовані за допомогою мовних і немовних знаків. Знакова фіксація уявлень про КС є обов'язковою умовою існування КС в суспільстві. Європейська живопис, особливо живопис епохи Відродження, є прикладом фіксацій за допомогою візуальних (іконічним) знаків сучасних, або античних уявлень про світ [1, с. 195].

Наприклад, відома картина Нікола Пуссена «Танець людського життя» складається з візуальних знаків, значення яких утворюють зміст подання про людське життя: на передньому плані статуя дволикого Януса втілює поділ життя в часі на дві основні частини: минуле (молодість) і майбутнє (старість); біля підніжжя статуї немовля пускає мильні бульбашки - символ тлінності земного існування; юнак і три дівчини танцюють, утворюючи коло, інтерпретуються як пори року, сам танець висловлює концепцію кругового космічного часу, розміченого безперервною зміною пір року; праворуч старий

грає на цитрі, звуки якої визначають ритм існування; біля ніг старого сидить немовля, що тримає пісочний годинник - класичний атрибут часу, який вказує на незворотність його протікання[4, с. 19].

Знакова фіксація знань, що містяться в КС, її характер - мовна, візуальна і їх поєднання - є важливою стороною того засоби пізнання, яким є поняття «картина світу», так як ця фіксація - найбільш зручний засіб доступу до змісту «картини світу».

Може бути поставлено питання про евристичні можливості понять КС і ОС. Це питання доцільно ставити при використанні цих понять в конкретній науковій дисципліні, де можливе їх застосування як альтернативних понять [7, с. 144].

Очевидно, що обидва поняття можуть знайти застосування як методологічні поняття в їх онтологічному як для окреслення меж наших знань в рамках вирішення якої-небудь конкретної проблеми.

Поняття КС як категорії граничної абстракції тільки позначає межі наших знань при цьому передбачається, що подальша його експлікація досягається власними засобами конкретної дисципліни. У лінгвістиці, наприклад, поняття КС у формі мовної картини підштовхує дослідника до висновку про етнокультурної специфіці досліджуваного фрагмента в мовних КС у носіїв двох етнічних культур, а далі повинен слідувати в залежності від завдань, компонентний, т. Е. Суто лінгвістичний, аналіз зіставляються мовних одиниць з фрагментів двох етнічних мовних КС [9, с. 1162-1163].

Поняття ОС крім використання в своїй онтологічної функції допускає використання інших психологічних понять, адекватних для аналізу знань і знаходяться в системних зв'язках з поняттям ОС.

Особливо слід підкреслити, що використання поняття КС не накладає ніяких обмежень на процес відображення змісту цього поняття, використання

цього поняття має для дослідника тільки сенс вказівки на наявність знань в КС не пов'язаних ні з якою конкретною формою цих знань. Кожна наукова дисципліна, яка використовує методологічне поняття КС, на теоретичному рівні розкриває його зміст своїми власними засобами: свідомо очевидно, що зміст фізичної КС описується інший понятійної системою, ніж зміст, наприклад, етичної КС.

При використанні понять КС і ОС неминуче постає питання про їх пізнавальний статус: які вигоди дають досліднику ці поняття. Спроби відповісти на це питання неминуче призводять до необхідності рефлексувати над функцією свідомості в науковому дослідженні [9, с. 1163-1164].

Ймовірно, найбільш адекватне уявлення про роль свідомості в пізнавальній діяльності сформовано культурно-історичною школою Л. С. Виготського, де формування і функціонування свідомості пов'язується з працею в його культурно обумовленої формі. Праця як продуктивна діяльність націлена на досягнення результату, який в якості способу результату в свідомості суб'єкта діяльності повинен бути сформований ще на етапі планування діяльності, щоб у суб'єкта була можливість зіставляти досягнуте з запланованим результатом. Становлення свідомості відбувається в процесі формування суб'єктивних уявлень про предмет праці, т. Е. Про об'єкт впливу, про продукт праці, т. Е. Про перетвореному в ході діяльності предмет праці, про знаряддя праці, про дії, спрямовані на об'єкт впливу, про які співпрацюють з суб'єктом інших людей. Формування свідомості відбувається в результаті інтерпретації перцептивних даних, одержуваних від органів почуттів, за допомогою знань, сконструйованих суб'єктом діяльності і пізнання в ході оволодіння своєї національної (етнічної) культурою.

1.3 Дослідження мовної свідомості у сучасній лінгвістиці

В останні роки у вітчизняній психолінгвістиці основні онтологічні і гносеологічні проблеми дослідження мовних процесів вирішуються в рамках наукової парадигми, відомої як «мовна свідомість» (МС). МС як назва нової психолінгвістичної парадигми неоднозначно і в певній мірі метафорично, що цілком природно для поняття, яке функціонує на початкових етапах становлення нового наукового напрямку, коли відсутні точні уявлення про об'єктної і предметної області. Формування нової психолінгвістичної парадигми закономірно пов'язано з невирішеними проблемами аналізу мовних процесів [11, с. 65].

Такими проблемами в першу чергу були проблеми взаєморозуміння при виробництві і сприйнятті мови, а також проблема створення в онтогенезі основи для такого взаєморозуміння.

Проблема взаєморозуміння при знаковому спілкуванні раніше не наважувалася або вирішувалася незадовільно. У цьому відношенні показові спроби Н. Хомського запропонувати для вирішення проблеми формування мовної здатності стару картезіанську ідею про її природжений характер.

Ця проблема виникає при усвідомленні того факту, що в процесі знакового спілкування комуніканти висувають один одному для сприйняття тільки тіла мовних і немовних знаків, в той час як знання, асоційовані з цими тілами, залишаються в їх свідомості і не доступні для прямого спостереження партнерам по спілкуванню. Але наша практика показує, що демонстрація комунікантами повідомлень, що складаються тільки зі знаків людиною, призводить до взаєморозуміння [15, с. 192].

Прості міркування дозволяють зробити висновок, що значення знаків, що утворюють повідомлення, дозволяють комунікантам конструювати змісту, збіг

яких дає можливість досягти такого взаєморозуміння, яке забезпечує співпрацю, заради чого і було розгорнуто мовне спілкування.

Однак якщо визнати, що значення знаків у комунікантів володіє певною спільністю, то тоді виникає проблема створення цієї спільності, так як процес формування спільності знань, з яких конструюються значення знаків, є процес суто індивідуальний: свої знання кожна особистість може сформувати у своїй свідомості тільки сама.

Інакше кажучи, індивідуальна свідомість кожного члена суспільства заповнене знаннями, які є для всіх носіїв конкретного етнічного мови і культури в такій мірі загальними, що дозволяють досягати взаєморозуміння.

У соціології ця проблема вирішується в рамках уявлень про культурні предмети, які є позагенетичним засобом трансляції в просторі і часі родових якостей людини.

У загальнопсихологічній теорії А. Н. Леонтьєва [13, с.15-17] ця проблема вирішується в рамках уявлення про те, що особистість, спонукувана своїми потребами, направляє на культурний предмет активність (діяльність), адекватну цього предмету. Адекватність контролюється навчальним і способом потрібного результату. Повторення цієї адекватної культурному предмету діяльності призводить до формування в тілі суб'єкта діяльності навичок її здійснення, ці навички суть нових якостей людини. Якщо безліч особистостей спрямовують свою діяльність на подібні культурні предмети, в результаті у цих особистостей виникає спільність сформованих якостей, частиною яких є спільність свідомостей.

Таким чином, спільність свідомостей комунікантів-носіїв однієї етнічної культури, як необхідна передумова будь-якого знакового спілкування формується в процесі діяльнісного освоєння своєї культури [18, с. 174].

Засвоєна етнічна культура, яка існує в тілі особистості в формі знань умінь і навичок здійснення діяльностей, озброює кожного члена суспільства якостями, необхідними для проживання в конкретному ландшафті. Зокрема, у членів суспільства, що пройшли соціалізацію, формуються подібні знання, які використовуються при сприйнятті дійсності. Для позначення цих знань А. Н. Леонтьєв ввів поняття образу світу (ОС).

ОС, по А. Н. Леонтьєва [13, с.15-17], - це знання, що формуються кожною людиною в процесі існування в світі. Ці знання не є результатом спеціальної пізнавальної діяльності, вони передують будь-пізнавальної діяльності (як спеціалізованої цілеспрямованої активності). ОС - це результат практичної «залученості» (термін В. В. Петухова) людини в процесі життя. Знання, звані ОС, а також поданням світу як результат «причетності» людини його природного і соціального життя, є основою будь-якої його пізнавальної діяльності.

ОС - це п'яте психологічний вимір світу і, отже, це свідомість особистості. Детермінантами процесу формування ОС особистості є сприймається об'єкт і суб'єкт сприйняття, поміщений у відкритий для суб'єкта реальний світ, вже освоєний суб'єктом і службовець для нього системою орієнтирів. А. Н. Леонтьєв і його учні виходять з того, що в кожному конкретному акті сприйняття його передумовою є ОС, вже сформований раніше і став амодальним. Один з найбільш активних дослідників проблеми ОС С. Д. Смирнов писав в 1983 році: «Образ світу є тим постійним і ніколи не зникає фоном, який передує будь-чуттєве враження і на основі якого останнім тільки і може набути статусу складової чуттєвого образу зовнішнього об'єкта» [23, с. 19-20].

В акті сприйняття кожен суб'єкт має справу з перцептивних даними, які утворюють поверхневий рівень сприйняття, той чуттєвий матеріал, який

дозволяє будувати гіпотези про його сутності (його зміст) на основі попереднього досвіду, тобто на основі наявного аmodalного ОС, цей ж чуттєвий матеріал дозволяє коригувати гіпотези, запозичені з ОС. При цьому суб'єкт сприйняття коригує актуально формуються гіпотези про ядерне рівні об'єкта сприйняття на основі суспільно виробленої системи сенсорних еталонів і нормативних дій, отже, він діє відповідно до свого ОС [23, с. 20-21].

Як проміжний висновок можна стверджувати наступне: уявлення про ОМ сформовано для пояснення процесу сприйняття; ґрунтуючись на емпіричних і експериментальних даних, дослідники розрізняють, з одного боку, поверхневий рівень сприйняття, що поставляє сенсорний матеріал, що дозволяє будувати гіпотези про сутність сприйманого об'єкта, які були відкоректовані вже освоєної і суспільно закріпленої системою перцептивних еталонів і нормативних пізнавальних дій, а, з іншого боку, ядерний рівень - сутність сприйманого об'єкта, уявлення про нього, що складається зі знань, вироблених суспільною практикою.

Найсуттєвішою онтологічною характеристикою ОС, яка ніколи не повинна вислизати від уваги дослідника, є його сконструйованість: ОС - це соціально сконструйована реальність. Ця характеристика ОС обумовлює важливі висновки для практики використання ОС в лінгвістичних дослідженнях [24, с. 212].

Аmodalність ОС і його онтологічний статус як соціально сконструйованої реальності неминуче передбачає наявність в ньому надчуттєвих якостей: функціональних якостей (розкриваються ні до аналізу субстанції сприйманого предмета, а при спостереженні за його використанням людьми) і знакових (розкриваються при аналізі використання предмета в соціальних відносинах людей) .

Введення терміну мовна свідомість змушує дослідника «розвести» уявлення про мовному і немовному свідомості. Різниця цих форм свідомості зручно показати в аналізі сприйняття об'єктів реального світу [10, с. 396]. Перші етапи сприйняття - виявлення, порівняння з наявними у суб'єкта пізнання перцептивних еталонами і впізнання як результат цього порівняння призводить до формування сенсорного матеріалу, який тестується суспільно закріпленою системою перцептивних еталонів і нормативних пізнавальних дій, що веде до розкриття сутності сприйманого об'єкта, деякого поданням про нього, щоб їх було узгоджено зі знаннями, виробленими суспільною практикою. Ці знання, що складають зміст немовного свідомості, є продуктом індивідуальної пізнавальної діяльності. Специфіка цих знань може бути перешкодою для взаєморозуміння, якщо вони повинні бути трансльовані іншого індивіда. Для усунення цієї специфіки при промові немовних знання «перекладаються» (замінюються) за допомогою значень мовних знаків, які (значення) можуть бути тільки частково адекватні замінним немовних знань [7, с. 144].

Проблема поділу немовного і мовного свідомості набуває складну для вирішення форму, внаслідок того, що дихотомія мовне-немовних свідомість спрощує і деформує об'єкт дослідження, так як, образи немовного свідомості можуть формуватися в індивідуальній пізнавальної діяльності без участі мовних знаків, а, крім того, можуть формуватися тільки в мовному спілкуванні за допомогою текстів, що змушують будувати нові образи свідомості у вигляді образів з фантомної чуттєвої тканиною (наприклад, при формуванні уявлень про будову ядерного реактора у профана, який не отримує можливості для створення перцептивного образу цього реактора при його чуттєвому обстеженні).

Мовна свідомість - це знання, асоційовані з мовними знаками для зовнішнього використання в процесі спілкування первинних і вторинних

образів свідомості. Первинні образи, по А. Н. Леонтьєву, - це знання, що формуються особистістю в процесі сприйняття об'єктів реального світу, а вторинні образи - це первинні образи, використовувані в якості перцептивних еталонів при наступних актах сприйняття. Ці первинні і вторинні образи є засобами формування змісту думки до її промови за допомогою мовних знаків, у яких з тілами цих знаків асоційовані суспільно відпрацьовані знання, звані в лінгвістиці лексичними значеннями [4, с. 19].

Введення образу мовної свідомості з суспільно відпрацьованими знаннями пояснює можливість досягнення взаєморозуміння при всіх відмінностях індивідуальної свідомості, специфіка змісту образів якого відображає специфічну диференціацію життєдіяльності особистості.

Друга частина нашого дослідження присвячена проблемі системності мовної свідомості. Перш ніж перейти до цієї другої частини, ми спробуємо перерахувати найважливіші проблеми мовної свідомості, ризикуючи отримати список, далекий від повноти.

Природно, в першу чергу гідна згадки проблема мовного і немовного свідомості, тоді як її рішення наближає нас до розуміння процесів виробництва і сприйняття мови: висловлювання думки і конструювання змісту мовного висловлювання можна зрозуміти як процеси перекладу однієї форми свідомості в іншу. Мовна свідомість виступає засобом зв'язку індивідуальних свідомостей в знаковому спілкуванні. Введення в психолінгвістичний аналіз поняття немовних психічних образів, зміст яких розкривається опосередковано в різного роду асоціативних експериментах (у вільному, психолінгвістичний), робить можливо розв'язати проблему етнокультурної специфіки в міжкультурному спілкуванні [6, с. 99].

Далі назвемо поняття образу світу - поняття, вдало описує становлення свідомості і пояснює, з одного боку, механізм формування спільності

свідомостей носіїв однієї етнічної культури, а, з іншого боку, специфіку етнічного, а також будь-якого професійного свідомості.

Зараз у вітчизняній психолінгвістиці особливе місце займають дослідження слів з соціально сконструйованим значенням, які позначають предмети, дії, явища, які отримали соціальну визначеність. Це назви людських цінностей (добро, зло, честь і т. П.), Позначення соціальних типів (герой, захисник, злодій, бандит і т. П.), Етнічних забобонів та інше [3, с. 400].

У культурній антропології народився методологічний підхід до проблем міжкультурної комунікації, відомий як культурний релятивізм. Вперше ідеї цього підходу були сформульовані У. Самнером, а в наслідку розвинені Р. Бенедикт. Сенс цього підходу полягає в тому, що будь-яка культура є самоцінною і повинна розглядатися в своїй цілісності.

Отже, і зіставлення культурних феноменів передбачає, перш за все, встановлення їх цінності в рамках автохтонної культури. Можна згадати тут і твердження Е. С. Маркаряна про те, що культури часто відрізняються не самими складовими їх елементами досвіду, а способами їх організації, т. Е. Своєю системністю. Саме тому образ світу однієї культури не можна простим перекодуванням перевести на мову іншої культури [16, с.17]. Культура - це семіотична система, а точніше система семіотичних підсистем. Дослідження культури через мову зазвичай спираються на дослідження текстів. У вітчизняній психолінгвістиці народився ще один спосіб дослідження культури, а, точніше, виявлення системності образу світу носіїв тієї чи іншої культури через побудову асоціативно-вербальної мережі і її аналіз.

Дослідження мовної свідомості за допомогою асоціативного експерименту дають можливість виявити як системність змісту образу свідомості, що стоїть за словом в тій і чи іншій культурі, так і системність

мовної свідомості носіїв тієї чи іншої культури як цілого і показують унікальність і неповторність образу світу кожної культури [12, с.30].

Існує думка, що головною перешкодою в ідентичному розумінні одного і того ж комунікативного акту носіями різних культур є так звані функціональні і системні (інтегральні) якості культурних предметів на відміну від їх природних якостей, що не залежать від особливостей тієї чи іншої культури. Функціональними якостями володіють тільки культурні предмети, і їх досягнення носієм іншої культури можливо, хоча і представляє певні труднощі. Що ж стосується системних якостей культурних предметів, то їх досягнення вимагає усвідомлення культури як системи. «Системні якості культурних предметів безпосередньо не спостережувані, надчуттєві і часто знаковими, символічними. Знаковий, символічний характер системних якостей культурних предметів, що не виявляє себе в самих предметах, відкривається тільки людині, що володіє знанням системи, в якій конкретний культурний предмет набуває ці якості. Звідси випливає, що надчуттєві якості предметів конкретної національної культури відкриті тільки носію цієї культури, що володіє знанням культурних і соціальних систем, елементом яких є ці культурні предмети».

Ім'я, яке дається образу свідомості (а одна з функцій культури як раз в тому й полягає, що культура дає особливе ім'я усіх предметів і явищ свого «культурного космосу»), є жива ім'я, бо воно виростає з дії і несе в собі його приховану енергію (потенційну модель культурного дії). На думку С. В. Лур'є, саме так етнос адаптується до реального світу. Таким способом як би задається та система координат, в якій буде діяти в світі представник даної етнічної культури, формується образ світу, який є «основим компонентом культури етносу». Однак в світле поле свідомості кожного носія даної культури потрапляють лише окремі фрагменти цілісного образу світу, усвідомлюється швидше її наявність і цілісність [18, с. 172].

Образ світу як основоположна компонента культури і є об'єктом психолінгвістичного дослідження, а його предметом стає свідомість носія етнічної культури, яке в силу своєї недоступності прямому вивченню може вивчатися лише через різні форми свого зовнішнього прояву. Однією з таких форм є мовна свідомість - опосередкований мовою образ світу тієї чи іншої культури, т. Е. «Сукупність перцептивних, концептуальних і процедурних знань носія культури про об'єкти реального світу».

Асоціативно-вербальна мережа як відображення образу світу носія певної культури будується за матеріалами масового асоціативного експерименту. З точки зору психолінгвістичної технології, асоціативний словник як специфічна комп'ютерна база даних виникає в результаті аналізу і узагальнення матеріалів вільного асоціативного експерименту і містить дані як про прямі (від стимулу до реакції), так і про зворотні (від реакції до стимулу) зв'язках між словами, в обох випадках супроводжуються кількісними показниками, які дозволяють судити про силу цих зв'язків. Застосування спеціальних програм, призначених для машинної обробки матеріалів Асоціативне словника, дозволяє виявити найбільш ймовірні прямі і зворотні зв'язки між словами, а також встановити силу такого зв'язку.

Під ядром мовної свідомості ми розуміємо деяку сукупність слів, що мають найбільше число зв'язків з іншими словами в асоціативно-вербальній мережі, яка будується за результатами масового асоціативного експерименту з досить великим числом випробовуваних (від 100 до 1000) [13, с. 48].

Поняття «ядро мовної свідомості» з'явилося в психолінгвістичних дослідженнях відносно недавно. Йому передувало таке поняття, як «ядро внутрішнього лексикону», введене А. А. Залевської. Аналізуючи матеріали асоціативного експерименту, А. А. Залевська звернула увагу на стратегії асоціювання, які вона називає стратегіями роз'яснення значення

ідентифікованих слів. Погоджуючись з точкою зору А. А. Ветрова на процес роз'яснення одних слів за допомогою інших А. А. Залевська вказує, що «мовні одиниці з конкретним, чуттєвим значенням складають основу успішного використання всіх інших мовних одиниць», а наявність «ядра лексику є однією з підстав для багаторазового перетину асоціативних полів різних, здавалося б що не мають один з одним зв'язків, слів. Це допомагає дати пояснення феномену, як «правило шести кроків»: саме через належать до ядра найбільш ємні одиниці лексику встановлюється зв'язок між будь-якими двома словами в межах названого числа переходів ». А. А. Залевська [12, с. 28-30] посилається і на дослідження індивідуального лексику людини, проведені київськими психологами, яке показало, що «максимальне число зв'язків мають слова, що представляють особливе значення для випробуваного, як особистості. Вони є найбільш ємними поняттями, зв'язок з якими має максимальну ймовірність відтворення, а число слів з максимальною асоціативною силою становить не більше 2% від загального обсягу лексику ».

РОЗДІЛ 2

ВІДКРИТІ ПРОМОВИ ГРЕТИ ТУНБЕРГ ЯК ДЗЕРКАЛО СУЧАСНОГО ОБРАЗУ СВІТУ

2.1 Публічна промова та мовна поведінка Грети Тунберг

В останні десятиліття сучасне суспільство отримує нові форми саморозвитку і самовираження за допомогою динаміки перетворення кібер і інформаційних технологій. Філософські, економічні, екологічні, політичні, побутові аспекти життєвого простору еволюціонують, мутують і набувають нового вигляду. Молоде покоління користується інформаційним прогресом, як ніхто інший, просуваючи в маси нові способи інтеракції і пропонуючи нові форми політичної участі. Інтернет рясніє онлайн-петиціями, дискусіями, політичними форум-майданчиками, постами в соціальних мережах, тематичними репостами, що представляють собою експресивні форми публічного вираження політичних поглядів. Проте найбільш дієвими і результативними все ще залишаються старі способи соціального впливу, а саме публічні звернення з міжнародних «політичних трибун». Вони виступають в якості тригера, що тягне за собою найбільш масовий суспільний відгук, посилити і поширити який допомагають соціальні медіа [24, с. 212].

Однією з таких сучасних форм політичного участі є екоактивізм. Популярність цього екологічного руху набула таких масштабів, що його обрані представники запрошуються з публічними виступами на політичні форуми, конференції і навіть в Генеральну Асамблею ООН. Їх мови несуть у собі потужний заряд експресії, постають у вигляді конгломерату звинувачень, погроз, докорів, грізних попереджень та закликів до об'єднання зусиль. Незважаючи на все це, вони збудовані згідно ретельно продуманим стратегіям,

головним завданням яких є маніпуляція масами. Вивчення прагматичних характеристик подібних виступів, врахування особливостей їх мовного комбінування і виявлення реактивних тенденцій в суспільстві як результату перлокутивного ефекту пояснюють актуальність нашого звернення до дослідження даної області [21, с. 231].

Мовна поведінка в умовах безпосереднього контакту з аудиторією, тобто публічна промова, визначається як ефективна комунікація або форма драматичного монологу в обстановці громадського або цивільного дійства. У даній роботі зроблена спроба дослідити основні лінгвістичні способи побудови публічної англійської мови екологічної тематики з урахуванням кінцевого прагматичного ефекту.

В публічному дискурсі широке використання набувають різного роду мовні стратегії, основна мета яких - вибудувати лінію поведінки мовця відповідно до його інтенції. Мовна стратегія визначається нами як «послідовність мовних ходів, використовуваних адресантом відповідно до власних комунікативних намірів і яка застосовується в процесі мовної інтеракції для досягнення конкретних цілей» [2, с. 25]. Будь-яка мовна стратегія реалізується як сукупність мовних тактик, які, в свою чергу, формуються за рахунок мовних прийомів або ходів.

Предметом вивчення даної роботи є сукупність мовних стратегій в їх лінгвістичному різноманітті в публічних англійських виступах екоактивістів. Мета дослідження полягає в комплексному вивченні прагматичних тактик реалізації виявлених мовних стратегій. Комплексна методика дослідження представлена методами прагматичних, компонентного і контекстуального аналізу.

2.2 Поняття мовної тактики

Мовні тактики публічного виступу, що реалізуються за допомогою сукупності мовних ходів, в ролі яких виступають мовні акти, вперше розглянуті як стратегічні інструменти комуніканта, що мають цілі не тільки міжособистісного і соціального, а й політичного характеру і отримують своє втілення в прагматичній актуалізації.

Матеріалом нашого дослідження послуговували промови юних екоактивісток Грети Тунберг (*the UN Global Climate Action Summit, New York, 2019*), Пенелопи Лі (*Oslo Pax, 2019, the Nobel Peace Center*) і Северн Кулліс-Сузукі (*the UN Earth Summit, Rio de Janeiro, 1992*). Вибір промов саме цих екоактивісток можна пояснити неймовірною популярністю, яку вони здобули в останні роки [26].

Грета Тунберг, шістнадцятирічна школярка, виступивши на кліматичному саміті ООН в Нью-Йорку 23 вересня 2019 р. сколихнула весь світ і буквально стала символом екоруху. Дівчинка, яка страждає від депресії, здатна годинами концентруватися на одному завданні через синдром Аспергера, одного разу почувши про проблеми навколишнього середовища, присвятила вивченню цієї теми роки, а потім від слів перейшла до справи. З 2018 р щоп'ятниці Грета Тунберг виходила на страйк перед будівлею парламенту і вимагала скоротити викид шкідливих речовин в атмосферу. Ініціатива Тунберг перетворилася в міжнародний рух п'ятничних кліматичних страйків *Fridays for Future*. Грета Тунберг і її рух *Fridays for Future* отримали найвищу нагороду правозахисної організації *Amnesty International* - звання «Посол совісті». Американський журнал «*Time*» назвав еко-активістку «Людиною року». Більш того, Грета Тунберг претендує на Нобелівську премію миру.

Однак у Грети є попередниця, яка також виступала з високої платформи ООН майже 30 років тому. Це дванадцятирічна Северн Куллс-Сузукі з Канади. Після цього яскравого виступу в ООН преса охрестила молоду екоактивістку дівчинкою, яка змусила мир замовкнути на 5 хвилин [27, с. 213].

Нарешті, юна послідовниця Грети п'ятнадцятирічна Пенелопа Лі, що займається екологічними проблемами з восьмирічного віку, обрана в члени ради дитячої організації *Eco-Agents*, також отримала широке визнання в світових політичних колах. Її заклик під час кліматичного саміту ООН в Бонні і виступ на конференції *Eat-Lancet Commission* з питань екології та здорового харчування в Осло, за що вона була удостоєна Національної Призу Волонтерів, допомогли їй в 2019 р стати другим настільки юним послом доброї волі ЮНІСЕФ і першою представником екоруху, що отримали це звання.

Комунікативну взаємодію в публічному дискурсі, як правило, зумовлює два сценарії розвитку ситуації: сприятливий і несприятливий. Перший має на увазі кооперацію, в той час як другий обертається агресією і навіть конфліктом. Незважаючи на прийняті в суспільстві принципи ввічливості і етики мовного міжособистісного спілкування, що розглядається в даній роботі тип публічних промов має високий потенціал конфліктності. Це проявляється, насамперед, у використуваних ораторами специфічних мовних стратегії і тактики [18, с. 174].

За результатами аналізу емпіричного матеріалу ми пропонуємо таку типологію мовних стратегій публічних виступів на екологічну тематику.

Стратегія дискредитації. Дана стратегія розглядається дослідниками як один з видів стратегії на пониження, так як за своєю комунікативної сутності вона є применшенням значущості слів і вчинків опонента, націлена на підірив довіри аудиторії до нього, нагнітанні негативного ставлення до адресата. Висока ефективність засобів масової інформації з точки зору впливу на

аудиторію змушує адресантів нехтувати принципами кооперації на користь посилення негативної оцінки опонента для досягнення власної комунікативної мети. Мовний актуалізації даної стратегії сприяють прийоми мовної агресії, що втілюються в мовних тактиках в формі певного набору мовних актів [14, с.265]. Отже, мовна стратегія дискредитації отримує свою мовну реалізацію за допомогою наступних тактик.

- Тактика «аналіз "мінус"» являє собою критичний опис ситуації, засноване на негативному до неї ставленні мовця, однак експлікацію воно отримує тільки через лексичний компонент в контекстуальній дескрипції: *I used to go fishing in Vancouver ... until, just a few years ago, we found the fish full of cancers. And now we hear of animals and plants going extinct every day, vanishing forever* [8, с.43]. Северн Сузукі вдається до контрасту ситуацій в минулому і сьогодні, і порівняння явно не на користь справжнього: *full of cancers, going extinct, vanishing*.

- Тактика звинувачення задіє цілий репертуар мовних ходів, в ролі яких виступають мовні акти осуду, засудження, докору і звинувачення. Всі вони близькі за значенням, оскільки в них відкрито виражається негативна оцінка кому-небудь або чого-небудь. Така близькість значення призводить до труднощів в їх розрізненні і говорить про семантичної диффузності, коли «однозначна інтерпретація жанрову приналежність висловлювання стає скрутною» [4, с.19]. Однак існує й інша точка зору, згідно з якою кожен з даних мовних актів має властивими тільки йому семантичними і прагматичними ознаками.

Докір несе в своєму значенні елемент усвідомленості, так як, він, насамперед, пов'язаний з обдуреними очікуваннями суб'єкта, який відкрито вказує на свідоме порушення існуючої угоди або наявного уявлення про зразки поведінки в соціумі.

Найбільш поширена модель докору передається за допомогою модального дієслова *should*. Так, згідно з установленими нормами в суспільстві, Грета повинна бути в школі, але замість цього вона змушена була перетнути океан, щоб виступити з промовою: *This is all wrong. I should not be up here. I should be back in school on the other side of the ocean* [7, с.125].

Ще один спосіб висловити докір - це вдатися до питальним пропозицій. Вони пропонують більше можливості для інтенсифікації виразності висловлювання, для посилення впливу на слухача. Так, Северн Сузукі спочатку описує формат поведінки, який очікується від дорослого покоління в даному контексті (дорослі повинні заспокоювати дітей), але реальність не відповідає очікуванням, тому вона задається питанням: *Are we even on your list of priorities?* [5, с.65].

У суспільстві негласно прийнято, що дорослі вчать дітей, як не слід поступати, але при цьому вони самі порушують соціальні норми, що тягне цілком логічне запитання: *Then, why do you go out and do - do the things you tell us not to do?*. Екоактивістка Лі дорікає доросле покоління в нездатності справлятися зі своїми обов'язками: *Your generation can not keep us, your children, safe the way your parents thought they could. You can not build a safe life for us by putting money in the bank ... You can not keep your children safe by thinking that the wealth you've gained is yours and yours alone* [29]. Прийом семантичного повтору початку пропозиції в комбінації з негативною формою модального дієслова *can* сприяє навіюванню висунутих тверджень.

Звинувачення містить в собі обґрунтування провини адресата висловлювання. Воно включає опис або декларацію цілеспрямованих дій адресата або їх результату, відповідальності за які він не повинен уникнути. Звинувачення пред'являються від імені групи осіб, в даному випадку - від особи молодого покоління.

Тунберг жорстко звинувачує політиків у тому, що вони «вкрали її мрії і дитинство», дає опис масштабів катастрофи, ефект від якого посилюється за рахунок прийому наростання в паралельних конструкціях (*suffering, dying, collapsing*), і протиставляє його бездіяльності дорослих: *You have stolen my dreams and my childhood with your empty words ... People are suffering. People are dying. Entire ecosystems are collapsing. We are in the beginning of a mass extinction, and all you can talk about is money and fairy tales of eternal economic growth. How dare you!* [29].

Ключова фраза в обвинуваченні Тунберг - *How dare you* - проходить рефреном крізь весь виступ. Дана модальна конструкція демонструє, що говорить дуже сердитий або шокований від того, що хтось сказав чи зробив, в окличних реченнях часто має емоційне забарвлення і висловлює докір, загрозу, обурення або несхвалення. Конструкція вживається самостійно або входить до складу складного речення: *How dare you pretend that this can be solved with just "business as usual 'and some technical solutions? [Ibid.]*.

Засудження стосується аморальних вчинків, при цьому експлікація оціночного компонента є обов'язковою, що говорить не в змозі вплинути на ситуацію і обмежений констатацією свого ставлення до неї. При засудженні, на відміну від обвинувачення, оцінка носить суб'єктивний характер.

У наступному висловлюванні присутня приховане засудження з використанням нереального умовного пропозиції, в якому є оціночне *evil*: *You say you hear us and that you understand the urgency ... I do not want to believe that. Because if you really understood the situation and still kept on failing to act, then you would be evil. And that I refuse to believe* [29].

Труднощі розмежування підтверджується ще і тим, що «мотив засудження фактично завжди присутній в обвинуваченні, і, навпаки, при засудженні в якості аргументів, які підтверджують справедливість оцінки

мовця, наводяться звинувачення» [3, с. 273]. Наприклад, Лі спочатку задає питання: *Are you to blame?* Потім вона призводить мотиви засудження, виражені іменними паралельними конструкціями, і резюмує повтором початкової фрази (*We are to blame*), яка не викликає сумнівів у правомірності її засудження: *Are you to blame? For knowing but not acting fast enough. For losing time while focusing too much on problems, for spoiling opportunities by not being willing to share what you have been given. We are to blame .*

При цьому оцінний компонент може отримувати додатковий акцент за рахунок прийому аксіологічного контрастування: *I do not blame your parents or your parents 'parents for trying to prosper. They did not know the costs of the growth ... We are to blame [Ibid.]*.

- Тактика загрози полягає в залякуванні опонента передрікання йому покарання у майбутньому. Загроза - це агресивний РА, орієнтований на майбутнє і озвучує негативні наслідки для адресата. Загроза є «тактичний засіб впливу і маніпулювання, інтенція якого полягає не тільки в тому, щоб нашкодити інтересам іншого боку, але і примусити опонента діяти згідно з пред'явленими вимогам» [6, с. 100].

Так, свій виступ Грета починає з загрози промісівної моделі (*My message is that we'll be watching you*), реакцією на яку є сміх і оплески аудиторії. Закінчує вона макроречевим актом загрози, комбінує асертивні, комісивні і промісивні моделі: *The eyes of all future generations are upon you. And if you choose to fail us, I say: We will never forgive you. We will not let you get away with this. Right here, right now is where we draw the line. The world is waking up. And change is coming, whether you like it or not [26]*. Судячи з реакції глядачів, палка промова підлітка справила запланований прагматичний ефект, бо проводжають дівчинку тільки оплесками.

Стратегія театральності відповідає за видовищний і запам'ятовується характер комунікації, в зв'язку з чим все її тактики служать передачі високої емоційності. Кінцевою метою цієї стратегії є зміна картини світу адресата. В тактичному наборі стратегії театральності були виділені наступні види.

- Тактика спонування полягає в напрямку адресата призову вчинити будь-яку дію. мовна актуалізація даної тактики досягається за рахунок вживання директивних мовленнєвих актів, які визначаються як «вираження волевиявлення мовця, спрямоване на каузації діяльності адресата» [1, с.9]. У ДРА говорить намагається зробити певний іллокутивний вплив на аудиторію різноманітними лінгвістичними засобами. В репертуарі молодих еко-активістів присутні наступні мовні засоби для вираження директивної інтенції.

А) Імператив, який є основною формою її вираження. Спонування в розглянутому прикладі будується за допомогою негативного імперативної конструкції: *Do not forget why you are attending these conferences -who you're doing this for* [6, с.78]. У наступному прикладі використання маркера *please* і дієслова *challenge* в перформативній формулою робить директив емфатичним і категоричним: *But I challenge you, please, make your actions reflect your words* [Ibid.]. Для мови Лі характерно використання паралельних синтаксичних конструкцій, що підсилюють ефект впливу на аудиторію. Маркер ввічливості *please* змінює тональності висловлювання, перетворюючи наказ в прохання: *Please love us back by leaving forests for us to walk in ... clean water for us to drink, microorganisms in the soil and insects ... Please leave for us a better example of the love humans are capable of* [29].

Б) Модальні дієслова: *We must never forget the costs of our wealth ... We must never forget in what unfair way the wealth of the world is divided* [Ibid.].

В) умовні пропозиції: *..safety and wealth will not exist if we do not share it; They (The UN climate reports) will only be powerful if you act on them* [Ibid.]. У

наступному прикладі анафорічний початок пропозицій в поєднанні з запереченням допомагає тому, хто говорить сформулювати ідею в свідомості аудиторії про безвихідній ситуації, щоб у кінці запропонувати своє вирішення проблеми: *You do not know how to fix the holes in our ozone layer. You do not know how to bring the salmon back up in a dead stream. You do not know how to bring back an animal now extinct. And you can not bring back the forests that once grew where there is now a desert. If you do not know how to fix it, please stop breaking it* [29].

Г) Позитивні пропозиції в індикативі: ... *the time is still yours. You are capable in ways you do not yet take the responsibility for.* Лексичні одиниці *capable, in charge of, responsibility* допомагають визначити комунікативну спрямованість даних непрямих висловлювань. Чи використовує короткі речення в поєднанні з лексичним повтором *late*, капіталізацією фрази *IT IS LATE* і подальшим ефектом ошуканих очікувань, який досягається за рахунок використання інтенсификатора *too*: *We know now. You and I, that it is late. It is late. IT IS LATE. But it's not too late [Ibid.]*. Імпліцитно дані висловлювання закликають до дій доки «ще не пізно» [29].

Д) Питальні пропозиції, які імпліцитно підштовхують до дій: *Why are we who have everything still so greedy?*.

У виступі Грети відсутні прямі директивні висловлювання. Звинувачуючи і погрожуючи, вона прямо не закликає до активних дією. Саме тому існує думка, що багато політиків підтримують її протест в зв'язку з таким "зручною" концепцією: дівчина говорить очевидні правильні речей, а при цьому не потребує зробити конкретні кроки.

Мовні стратегії, що відбираються екоактивістами для публічних виступів, несуть полярні аксиологічні заряди: негативний і позитивний. Це говорить про те, що різні промовці відповідно до своїх комунікативним установкам,

особливостям мовної особистості та прагматичної ситуації вибирають шлях якої конфронтації, або кооперації. Проте перлокутивно ефект досягає свого максимуму все ж при конфліктному мовному сценарії. Це пояснюється, перш за все, відкритим порушенням прийнятих мовних норм публічного спілкування і високою емоційним навантаженням таких висловлювань. Більш того, максимальний «пер-локутивний резонанс» саме конфліктних комунікативних установок, домінуючих в промові Грети Тунберг, пов'язаний ще й з гіпердинамічним характером розвитку інформаційних технологій XXI ст., Що дозволяє оперативно реагувати на подібні мовні події.

2.3 Лексико-граматичні та семантичні особливості промов екоативісток

Фундаментальний для мовознавства термін «дискурс» на сьогоднішній день не має єдиного визначення. У літературі дискурс трактується як широке поняття, яке включає в себе цілий ряд суміжних за змістом, але самостійних дефініцій: наприклад, як «дана мовна діяльність в конкретній сфері», «завершене комунікативна дія, що складається з обміну інформацією учасниками комунікації за допомогою вербальних текстів чи інших знакових сполучень в конкретній ситуації, а також соціокультурних умовах спілкування», «реалізований в мові логічний текст» [20, с. 175]. Найбільш фундаментальне визначення дискурсу, що розкриває його сутність, належить нідерландському лінгвістові Т. А. ван Дейку. З його точки зору, дискурсом вважається комплексне комунікативне явище, яке охоплює не тільки текст, а й екстралінгвістичні фактори, які є важливими для засвоєння тексту [3, с. 46]. Звідси випливає, що значимість даного підходу полягає в тому, що сутність дискурсу не обмежується межами безпосередньо тексту, але також має на увазі

соціальний контекст комунікації, що визначає її учасників, акти ретрансляції і з'ясування мови з урахуванням контексту. Безумовно, в теорії дискурсу виділяють безліч типів: юридичний, публіцистичний, медичний, рекламний і т.д. У даній статті ми розглянемо і охарактеризуємо застосування аргументації в контексті політичного дискурсу.

Між мовою і політичною діяльністю, безсумнівно, існує тісний взаємозв'язок. Специфіка політики на відміну від інших сфер суспільного життя полягає в її дискурсивній характер [21, с. 231]. Відповідно, більшість вчених-лінгвістів проявляють інтерес до політичного дискурсу з двох головних причин. По-перше, саме мовна діяльність сприяє реалізації політичної діяльності. По-друге, політичний дискурс має відмінну рису - впливає функцію. Очевидно, що поняття політичного дискурсу в сучасній лінгвістиці вважається складним, різнобічним феноменом, що складається з безлічі різних елементів, які утворюють між собою цілісну систему. Розглянемо деякі з них. На думку А. Н. Баранова і Е. Г. Казакевича, політичний дискурс формує єдність всіх мовних ситуацій, що застосовуються в політичних обговореннях, а також правил політики, освячених традицією і перевірених досвідом [1, с. 6]. Е. І. Шейгал вважає, що «політичний дискурс являє собою своєрідну знакову систему, в якій відбувається модифікація семантики і функцій різних типів мовних одиниць і стандартних мовних дій». Інакше кажучи, мається на увазі не мову як істотний фактор політичної діяльності, а «політична мова». Візьмемо за основу дефініцію Т. А. ван Дейка, що вважав, що політичний дискурс - це система жанрів громадського аспекту політичної діяльності [11, с. 206]. Тут він уточнює, що аспект політики має невизначені кордони, так як сам термін «політика» всіляко інтерпретується в різних джерелах. Тому важливо помітити, що політична форма суспільного життя, від якої залежить сприйняття тексту, досить багатогранна. Отже, в визначення політичного дискурсу необхідно

додати різні елементи, які надають безпосередній вплив на генерування і сприйняття мови. Дані елементи включають інші тексти, зміст яких автор і адресат беруть до уваги, політичні позиції і переслідувані автором мети при написанні тексту, думки автора про адресата, політичний контекст, в якому пишеться текст [1, с. 34].

По-друге, протягом усієї промови оратор неодноразово використовує розмовну фразу *how dare you*, яка має таке значення: "*to express anger about something someone has done*" (висловлювати гнів з приводу чийхось дій) [*Ibidem*], отже, можна довести, що в вираженні закладені семи злоби, обурення і обурення. Крім того, в цьому уривку виступу Грети Тунберг, приводячи обґрунтовані аргументи, використовує також прийом повторення з іменником *people* в паралельних конструкціях, щоб підкреслити важливість даного посилу, викликати інтерес і закріпити його у свідомості слухачів: "*People are suffering. People are dying. Entire ecosystems are collapsing*". / «Люди страждають. Люди вмирають. Руйнуються цілі екосистеми». Було вирішено зберегти переклад паралельних конструкцій для вираження експресивності і чіткого ритму тексту. Прості паралельні конструкції, в свою чергу, не ускладнюють сприйняття посилу, а, навпаки, сприяють швидкому і однозначного розуміння, тим самим вони є переконливими для широкої аудиторії. У цих пропозиціях вжите час *Present Continuous* також відіграє особливу роль в емоційній стороні аргументації, так як воно звертає увагу аудиторії на те, що все це відбувається не в абстрактному позачасовому просторі, а саме зараз, в даний момент, тим самим змушуючи задуматися про крайньому драматизме ситуації, що складається.

Проаналізуємо такі приклади:

"*You say you hear us and that you understand the urgency*" [29]. / «Ви стверджуєте, що чуєте нас і розумієте, що зволікати не можна».

"*We will not let you get away with this. Right here, right now is where we draw the line*" [Ibidem]. / «Ми не дозволимо вам уникнути покарання. Тут і зараз ми підводимо ризику» [29].

У пропозиціях даного уривка використовуються займенники *you, we* - ви, ми. Через цей мовний прийом оратор протиставляє дві групи людей з різними поглядами. У вищевказаному контексті до групи МІ відноситься молоде покоління, охоплене більшим занепокоєнням щодо майбутнього, чиї права захищає Грета Тунберг, а до групи ВІ - політичні лідери, які, навпаки, не сприймають проблеми клімату всерйоз. Засоби переконання в даному уривку знову базуються на емоціях, почуттях і обуренні. Пропозиція «Ми не дозволимо вам уникнути покарання» показує однозначний і впевнений настрій оратора за рахунок форми простого майбутнього часу з дієсловом *to let*, а також стилістично забарвленого фразового дієслова *to get away with* з наступним значенням: "*to do something wrong and not be punished for it*" (надходити неправильно і уникнути покарання за це) [29]. Засобами інтенсифікації емоційності також служать повторювані наречніє фрази *right here, right now*, в яких закладено сенс невідкладності.

Звернімося до такого прикладу:

"*How dare you pretend that this can be solved with just 'business as usual' and some technical solutions?*" [29]. / «Як ви смієте робити вигляд, що все можна виправити, діючи в звичному режимі або за допомогою якихось технологій?».

Прийом вживання риторичного запитання не тільки ефективний як впливу, а й надає виразність і емоційність словами і аргументам говорить. Більш того, можемо помітити, що в даному прикладі риторичне питання служить емоційним впливом. За допомогою підрядного речення, що вводиться дієсловом *to pretend*, вжитим в негативному значенні «робити вигляд», «прикидатися», Тунберг привертає увагу слухачів і змушує задуматися про

хибність моделі їх поведінки, нещирості і бажанні приховати істину. Емотивна навантаження посилюється за рахунок вживання прислівники *just* як синонім *only* - «лише», «тільки» в поєднанні з ідіомою *business as usual*, яка має таку дефініцію: "*a way of saying that things will continue as normal despite a difficult situation*" (як ні в чому не бувало) [11, 58], тобто оратор акцентує увагу на бездіяльності і пасивності політичних лідерів. Слідом за цим ми спостерігаємо відтінок іронії у фразі *some technical solutions*, який створює займенник *some*, за допомогою цієї одиниці зазвичай висловлюють негативне і позитивне ставлення до чого-небудь. В даному випадку маються на увазі незначні, недостатні, марні рішення для усунення проблем антропогенної зміни клімату. Таким чином, за допомогою цих прийомів Грета Тунберг привертає увагу аудиторії і ефективно переконує її, слухачі ніби вступають в прихований діалог.

Розглянемо наступні два пропозиції, в яких в якості аргументів наводяться цифри і статистика:

"*The popular idea of cutting our emissions in half in 10 years only gives us a 50% chance of staying below 1.5 degrees [Celsius], and the risk of setting off irreversible chain reactions beyond human control*" [29]. / «Існує поширена думка, що ми скоротимо викиди удвічі через 10 років, але у нас тоді буде лише п'ятдесят шансів зі ста на те, що температура не підніметься більш ніж на 1,5 градуса [Цельсія] і не буде ризику запуску необоротних ланцюгових реакцій , які людина не в силах контролювати ».

"*With today's emissions levels, that remaining CO2 budget will be entirely gone within less than 8 1/2 years*" [Ibidem]. / «При сьогоднішньому рівні викидів залишився ліміт CO2 буде повністю витрачений менш ніж через вісім з половиною років».

Цифри, статистика і факти самі по собі є важливими і дієвими аргументами. Однак в даних прикладах наведена статистика і показники також

втілюються в емоційну, драматично забарвлену форму за рахунок певних іменників, прикметників, прислівників (наприклад, *risk, irreversible, entirely*). Отже, колокацій *risk of setting off, irreversible chain reactions, budget will be entirely gone* можна вважати емоційними, але будуються на основі раціональних підстав. Наведемо такий приклад:

"You are failing us. But the young people are starting to understand your betrayal. The eyes of all future generations are upon you. And if you choose to fail us, I say: We will never forgive you" [Ibidem]. / «Ви нас підводите. Але молоді люди починають розуміти ваше зрадництво. На вас дивляться всі майбутні покоління. Якщо ви вирішите нас зрадити, ось що я вам скажу: ми вас ніколи не пробачимо».

В даному уривку експресивність в першу чергу створюється за допомогою вживання дієслова *to fail* з займенником *us*. Зазвичай дієслово *to fail* належить до групи дієслів «нереалізованості» дії, результат якого негативний і небажаний. Однак в поєднанні з займенником сенс набуває наступний відтінок: *"to disappoint somebody; to be unable to help when needed"* (розчарувати, не надати допомогу) [1, с. 65]. Тому Грета Тунберг висловлює саме розчарування, яке в наступному реченні посилюється за допомогою іменника *betrayal* - «зрада». За допомогою даних слів Грета Тунберг знову грає на емоціях аудиторії, викликає почуття відповідальності у представників політичної еліти, переконує їх у тому, що багато чого залежить саме від них. Ми припускаємо, що в реченні *"We will never forgive you"*. / «Ми вас ніколи не пробачимо» простежується тактика загрози з метою реалізації переконання, так як мовець використовує прислівник *never* (замість нейтральної частинки *not*) з дієсловом *to forgive*, щоб підкреслити від'ємне значення повідомлення. Використовуючи займенник *we*, оратор висловлює емоційне переживання її прихильників,

спонукає молодих людей до спільної ідеї і діям. Отже, проведений аналіз дозволив зробити наступні висновки.

По-перше, дискурс в сучасній лінгвістиці близький за змістом до поняття «текст». Це поняття включає в себе динамічний процес мовної діяльності і її результат. Політичний дискурс розглядається нами як комунікація в соціально-політичному і громадському сферах, тому особливу роль в політичному дискурсі відіграє аргументація.

По-друге, особливість аргументації полягає в тому, що всілякі нейтральні засоби, виходячи з позицій автора, можуть бути перетворені в емоційні. Тактики переконання, критики, звинувачення, спрямовані на досягнення певних цілей кожного з учасників комунікації в політичному дискурсі, є важливими складовими емоційної аргументації.

По-третє, проведений аналіз показав, що Грета Тунберг вдається до різних способів мовного впливу на аудиторію. До числа основних відносимо пряме звернення з елементами звинувачення (*fail, betrayal, how dare you*), прийом повторення в паралельних конструкціях (*People are suffering. People are dying; Right here, right now*), прийом вживання риторичних питань (*how dare you to pretend*) [29].

Було доведено, що саме за допомогою розглянутих прийомів мова Грети Тунберг викликала широкий громадський резонанс. Правильно підібрані лінгвістичні прийоми дозволили їй викликати стурбованість у рядових слухачів і політичної еліти, акцентувати увагу суспільства на сучасних екологічних викликах.

Дослідження в цьому напрямку можуть бути продовжені. У даній статті розглядалася роль емоційної аргументації безпосередньо в публічному виступі на саміті в ООН, але не порушувалися інші жанри політичного дискурсу, наприклад інтерв'ю, дебати, переговори. Більш того, можливо виявити

подібності та відмінності застосування емоційної аргументації в вищевказаних жанрах. Крім цього, предметом подальшого дослідження можуть стати й інші важливі види аргументації в політичному дискурсі. Вищевказані перспективи слугуватимуть ще більш поглибленим і корисним результатам дослідження в даній сфері лінгвістики.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження ми виявили та схарактеризували особливості створення образу світу, відображенні у відкритих промовах найвідомішої екоактивістки XXI століття Грети Тунберг. Одна з сучасних форм політичної участі є екоактивізм. Екологічний рух набув популярності таких масштабів, що його обрані представники запрошуються з публічними виступами на політичні форуми, конференції і навіть в Генеральну Асамблею ООН. Їх промови несуть у собі потужний заряд експресії, постають у вигляді конгломерату звинувачень, погроз, докорів, суворих попереджень та закликів до об'єднання зусиль. Незважаючи на все це, вони збудовані за ретельно продуманими стратегіями, головним завданням яких є маніпуляція масами.

В публічному дискурсі широке використання набувають різного роду мовні стратегії, основна мета яких - вибудувати лінію поведінки мовця відповідно до його наміру. Мовна стратегія визначається нами як послідовність мовних ходів, використовуваних адресантом відповідно до власних комунікативних намірів і яка застосовується в процесі мовної інтеракції для досягнення конкретних цілей.

Грета Тунберг, шістнадцятирічна школярка, виступивши на кліматичному саміті ООН в Нью-Йорку 23 вересня 2019 р сколихнула весь світ і буквально стала символом екоруху. Дівчинка, яка страждає від депресії, здатна годинами концентруватися на одному завданні через синдром Аспергера,

одного разу почувши про проблеми навколишнього середовища, присвятила вивченню цієї теми роки, а потім від слів перейшла до справи.

Комунікативну взаємодію в публічному дискурсі, як правило, зумовлює два сценарії розвитку ситуації: сприятливий і несприятливий. Перший має на увазі кооперацію, в той час як другий обертається агресією і навіть конфліктом. Незважаючи на прийняті в суспільстві принципи ввічливості і етики мовного міжособистісного спілкування, що розглядається в даній роботі тип публічних промов має високий потенціал конфліктності. Це проявляється, насамперед, у використуваних ораторами специфічних мовних стратегії і тактики.

У нашому дослідженні було схарактеризовано типологію мовних тактик публічних виступів на екологічну тематику: стратегія дискредитації, яка отримує свою мовну реалізацію за допомогою наступних тактик:

- тактика «аналіз "мінус"»;
- тактика звинувачення (Тунберг жорстко звинувачує політиків у тому, що вони «вкрали її мрії і дитинство», дає опис масштабів катастрофи);
- тактика загрози;
- тактика спонукання;

Мовні стратегії, що відбираються екоактивістами для публічних виступів, несуть полярні аксиологічні заряди: негативний і позитивний. Це говорить про те, що різні промовці відповідно до своїх комунікативним установкам, особливостям мовної особистості та прагматичної ситуації вибирають шлях якої конфронтація, або кооперація.

У відкритих промовах Г. Тунберг відбувається моделювання світу, що є складовою глобальної екосистеми, світу, який знаходиться під загрозою екологічного знищення і потребує швидких і рішучих кроків з боку суспільства для порятунку людства. Створення взаємодії діти–екологічні катастрофи–загроза знищення–вимога врятувати світ створюють основою моделювання

світу, що існує у період екокатастроф і екологічного забруднення. Відкрита промова однієї шістнадцятирічної дівчинки спричинила появу великої кількості громадських рухів за збереження екологічної системи світу, отримала підтримку з боку відомих політиків та соціальних діячів, а отже стала відправною точкою для глобального сприйняття світу як екологічної системи, що потребує захисту і збереження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефіренко Н. Ф. Сучасні проблеми науки про мову М. : Флінта: Наука, 2005. С. 174 – 199.
2. Арутюнян С. М. Семиотические границы в искусстве: культурологический анализ: автореф. дисс. д-ра филос. наук. М. : МГУКИ, 2008. 25 с.
3. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М.: Просвещение, 1986. 400 с.
4. Бенвенист Э. Общая лингвистика. М.: Буква, 1974. С. 19.
5. Білоус П. В. Теорія літератури: навч. посібник К. : Академвидав, 2013. 328 с.
6. Гайданка Д. В. Дискурс кіно в ракурсі новітніх парадигм: особливості і типологія. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2015. С. 99-101.
7. [Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования.](#) М.:КомКнига, 2007. 144 с.
8. Гоголенко О. П. Вплив засобів масової інформації на формування читацької культури підростаючого покоління. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. С. 41–44.
9. Гопман В. Л. Фэнтези. Литературная энциклопедия терминов и понятий. М.: Флинта, 2001. С. 1161-1164.
10. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. М.: Язык и философия культуры, 2000. С. 396.

11. Єгорова М. А. "Когнітивний простір" і його співвідношення з поняттями "ментальний простір", "когнітивна база", "концентосфера", "картина світу". Вісник Іркутського державного лінгвістичного університету. 2012. С. 61–68.
12. Залевская А. А. О комплексном подходе к исследованию закономерностей функционирования языкового механизма человека. Психолінгвістическіе ісследования в области лексики и фонетики. Калинин, 1981. С. 28–44.
13. Золотых Л. Г. Картина мира - модель мира - образ мира : проблема соотношения категорий в области идиоматики. Гуманитарные исследования. Журнал фундаментальных и прикладных наук. Астрахань: ИД «Астраханский университет», 2006. С. 46–52.
14. Золотых Л. Г. Когнитивно-дискурсивные основы фразеологической семантики. Астрахань: ИД «Астраханский университет», 2007. 265 с.
15. Кухаренко В. А. Интерпретация текста : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.» , 2-е изд., перераб. М. : Просвещение, 1988. С 192.
16. Леонтьев, А. А. Формы существования значения. Психолінгвістическіе проблемы семантики. М. : Наука, 1983. С. 5–20.
17. Лотман Ю. М. Всередині мислячих світів: Людина. Семиосфера. Історія. М.: Мови російської культури. 1996. С. 57.
18. Мосейчук О.М. Публіцистичний дискурс як контекст реалізації комунікативного впливу на масового адресата. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2012. С. 174–177.
19. Немеш О. М. Вплив спілкування в соціальних мережах на розвиток особистості підлітка. Проблеми сучасної психології. 2014. Випуск 26. С. 442–456.
20. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К.: Спілка рекламистів України, Українська асоціація паблік рілейшнз, 1996. С. 175.

21. Смирнов, С. Д. Психология образа: проблемы активности психического отражения. М. : Изд-во Моск. ун-а, 1985. С. 231.
22. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій. Навч. Посібник, за ред. В. М. Петрика. К.: Росава, 2009. С. 208.
23. Тарасов, Е. Ф. Межкультурное общение - новая онтология анализа языкового сознания. Этнокультурная специфика языкового сознания. М.: Буква, 1996. С. 7-22.
24. Телия, В. Н. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира. В. И. Постовалова, Б. А. Серебренников, Е. С. Кубрякова. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира; отв. ред. Б. А. Серебренников. Ин-т языкознания. М.: Наука, 1988. С. 212.
25. Ткачук О. М. Наратологічний словник. Тернопіль : Астон, 2002. С. 173.
26. Тунберг Грета. No One Is Too Small to Make a Difference: Лондон: Penquin Books, 2019. Сборник речей Греты Тунберг.
27. Dijk T. A. van. Political Discourse and Political Cognition. Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse, ed. by P. Chilton, Ch. Schaffner. Amsterdam: Benjamins, 2002. P. 203-237.
28. Oxford Online Dictionary URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 30.07.2020).
29. Read Greta Thunberg's full speech at the United Nations Climate Action Summit URL: <https://www.nbcnews.com/news/world/read-greta-thunberg-s-full-speech-united-nations-dimate-action-n1057861> (дата обращения: 14.07.2020).

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Кучеренко Катерина Романівна, учасниця освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;

принципів та правил академічної доброчесності;

нульової толерантності до академічного плагіату;

моральних норм та правил етичної поведінки;

толерантного ставлення до інших;

дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;

оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;

використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

18.10.2021

Катерина КУЧЕРЕНКО